

Podľa Tolkiena je katolícka monarchia ideálnou formou vlády

Matej Gavlák

16. októbra 2024 ✚ *Politika Spoločnosť*

J. R. R. Tolkien zostáva do dnešných dní mimoriadne fascinujúcou postavou. V mladosti účastník krvavej bitky na Somme, neskôr nadaný lingvista, hlboko veriaci katolík a autor ságy, ktorá dodnes oslovuje milióny fanúšikov po celom svete, Tolkien mal aj vyhranené názory na modernú spoločnosť. Demokraciu považoval za systém ovládaný „mužmi v pozadí“ a naopak, ešte aj v polovici 20. storočia považoval za najlepšiu formu vlády katolícku monarchiu.

J. R. R. Tolkien

zdroj: snímka obrazovky / youtube Ink and Fantasy

Stredozem monarchií

Zaujímavé informácie o Tolkienovom náhľade na štátny systém poskytol autor youtubového kanála *Ink and Fantasy* vo svojom videu „Prečo Tolkien nenávidel demokraciu“. Všimá si, že už v ságe *Pán prsteňov* preferuje jej autor obzvlášť jednu formu vlády – a to monarchiu. Tá je prezentovaná nielen v pozitívnom svetle, ale opisovaná je ako ľudskej povahe najprirodzenejšia forma spravovania štátu. Takmer všetci hlavní protagonisti *Pána prsteňov* majú aristokratické korene, pričom tieto postavy ako Elrond, Galadriel či sám Aragorn majú čitatelia vnímať ako pozitívne.

Sága je známa svojou do detailov prepracovanou históriou a mytológiou. Sú to práve monarchie, ktoré v týchto dávnych časoch Stredozeme zaručovali svojim obyvateľom bezpečie a život v pokoji. V krajine, ktorá nebola spravovaná monarchistickým zriadením, ako napríklad Gondor, bolo badať známky úpadku. Gondor si v krátkom časovom úseku prešiel útokmi zvonka, občianskou vojnou i nákazou moru. Krajina upadala až do doby, kým sa nezjavil jej právoplatný kráľ, potomok kedysi vyhnaných panovníkov.

Tolkien vo svojich dielach, listoch i rozhovoroch nevidel žiadnu zmysluplnú alternatívu voči monarchii a ani nespochybňoval jej autoritu, skôr naopak. Podľa jeho názoru mal panovník väčšie právo vládnuť ako volení predstavitelia.

Korupcia mocou

V Pánovi prsteňov však vidíme aj to, že i zloduch Saruman a predovšetkým poloboh-tyran Sauron sú králi. Z toho jasne vyplýva, že nie všetky druhy monarchií musia byť zákonite dobré. Rozdielnosť medzi dobrými a zlými kráľmi vidí Tolkien v tom, akú moc ten ktorý monarcha požíva, ako sa správa a odkiaľ vlastne pramení jeho legitimita. „*Tolkien neverí v superštát, akým bol Mordor*“, upozorňuje *Ink and Fantasy* vo svojom videu.

Slávny spisovateľ bol vždy známy tým, že bol lokalistom: preferoval slabší štát, ktorý spoločnosti nevnucoval nejakú svoju ideológiu a existoval len ako akýsi rámeček, v ktorom mohli jeho obyvatelia pokojne prežívať svoje dni. Štát v jeho podaní nielenže nemal vnucovať vlastnú ideológiu obyvateľom, ale naopak, mal podporovať a chrániť hodnoty, tradície a vieru svojich obyvateľov. Takto má v Tolkienových víziách fungovať ideálna monarchia a ideálny kráľ.

Za najdôležitejší znak vladára považuje to, že monarcha si nevyberá moc, ale to moc si vyberá monarchu. Kráľ má už od narodenia do vienka danú povinnosť slúžiť svojmu ľudu – čo je akousi zárukou toho, aby sa nestal skorumpovaným. A práve korupciu a túžbu po moci vnímal britský lingvista a autor ako najväčšiu slabinu a problém demokracie. *Ink and Fantasy*:

„*Tolkien veril, že ľudia, ktorí chcú byť zvolení k vyššej moci, sú predurčení na zlé skutky, za pomoci ktorých sa snažia dosiahnuť tento svoj cieľ. A keď sa im to raz podarí, vo svojich činoch pokračujú aj naďalej v snahe udržať si svoje postavenie.*“

Keď sa to tak vezme, ústrednou témou celej ságy *Pána prsteňov* je práve korupcia mocou – je to práve prsteň, symbol korupcie mocou, ktorý dokáže zväbiť aj tých najslávnejších, najmocnejších a najčestnejších. „*Takže si predstavte, čo by taký prsteň dokázal urobiť s demagógom, ktorého moc stojí a padá s davom,*“ upozorňuje youtubový kanál.

Demokracia - vláda finančníkov

Vďaka tomuto svojmu pohľadu vnímal spisovateľ demokraciu ako „vládu davu“, či „tyraniu väčšiny“. To, že si niečo myslí väčšina, pritom neznamená, že to musí byť automaticky dobré. Počas posledných rokov II. svetovej vojny si všimol, ako mnohí jeho spoluobčania prichádzali s názorom, že „*Nemcov treba úplne vyhladiť*“. On sám sa k tomu vyjadril, že tak „*ako Nemci nemali právo vyhladiť Židov ani Rusov, tak ani žiaden iný národ nemá právo vyhladiť Nemcov - bez ohľadu na to, čo spravili*“.

Demokracia podľa Tolkiena nie je len systém postavený pre všetkého schopných demagógov a masy, ktoré môžu prísť s akoukoľvek šialenosťou, ale je to tiež systém, ktorý v skutočnosti ovládajú bankári v pozadí. V rozhovore pre magazín *Candour* v roku 1956 povedal:

„*Skutočnou rovnicou je - „demokracia“ rovná sa vláda svetových finančníkov. Hlavným znakom moderných vlád je, že nevieme, kto v skutočnosti vládne... Vidíme politikov, no nie tých, čo sú za nimi; ešte menej tých, čo sú za tými, ktorí sú za politikmi; a už vôbec nie tých, čo sú za tými, ktorí sú za tými, čo sú za politikmi.*“

Tolkien pokračuje vsutku zaujímavými slovami: „*Nad všetkým tróni zahalený proletár financií, ktorý ovláda všetkých žijúcich ľudí akousi mágiou a prednáša veštby v jazyku, ktorému ľudia nerozumejú.*“ Naznačuje tu slávny spisovateľ nielen to, že vlády ovládajú bankári, ale aj to, že títo bankári sú v skutočnosti... okultisti?

Lingvista je preto „cynický“ ohľadom legitimacy moderných západných demokracií a pripisuje im tie najhoršie vlastnosti: pokrytectvo, nedostatok transparentnosti, nenásytnosť. Ľudia, ktorí sa v demokraciách zmocnili moci nemajú žiadnu morálku a ich bohom sú peniaze. A, samozrejme, ten vzdialený bankár, investor do politikov, nemá ani poňatia o problémoch, akým čelia ľudia, ktorí si zvolili „svojich“ politikov.

Čo je to „Anglicko“?

Tolkien tiež prekvapivo neprijímal myšlienku identifikovania národa s jeho štátom – ktorý vnímal iba ako „politickú entitu“. Anglicko vnímal len ako politický/štátny útvar, ktorý nemá vlastné vedomie. Sú to ľudia, neraz s protichodnými záujmami, kto žije v tejto krajine nazvanej azda aj zhodou okolností práve „Anglicko“.

Takisto ľudia, ktorí prijímajú rozhodnutia v mene Británie to nerobia v mene obyvateľov ostrovov, ale vo vlastnom záujme. Ich záujmom pritom môže byť vlastné politické prežitie, snaha nahromadiť ešte viac peňazí, či pokus získať pre seba iné výhodné postavenie – a toto sú skutočné dôvody, pre ktoré robia rozhodnutia, ktoré robia. Preto, vlastnými slovami *„politický systém, ktorý prezentuje štát ako zosobnenie ľudu toho štátu – je veľkou chybou“*.

Štát, ktorý svoju legitimitu odvodzuje od ľudu, nakoniec podľa Tolkiena vedie k čoraz väčšiemu zlu a núti ľudí k protichodnému spôsobu života, než aký im bol daný od Boha. Vidíme to aj dnes: štát vnucuje mladým ľuďom LGBT/trans ideológie a čím viac ľudí prijíma tieto ideológie za svoje – tým viac ich od štátu spätne požaduje. Ak si raz národ osvojí niečo zlé ako „dobré“, v demokraciách teoreticky niet mechanizmu, ako šírenie tohto zla zastaviť – v praktickej rovine, ako môžeme vidieť. Navyše štát sám toto zlo pretláča a presadzuje.

Tolkien preto argumentuje, že monarchia – a zvlášť nekonštitučná katolícka monarchia – je najlepšou aj najlegitímnejšou formou vlády. Kráľova autorita pochádza od tradície a povinnosti voči svojmu ľudu – tým garantuje, že je sloboda jednotlivca ochránená a, naopak, zamedzí tým vyššie uvedenej „tyranii väčšiny“.

Ale čo zlí králi?

Spisovateľ sa však vyjadril aj voči opačnému extrému – absolutistickej monarchii, ktorá dáva kráľovi príliš veľkú moc nad obyvateľmi. Kráľ má ochraňovať obyvateľstvo a jeho kultúru, nie vnucovať mu svoje vlastné predstavy o živote. Ako lokalista, tradicionalista a monarchista veril, že ideálnym štátom by bola malá krajina ako „Kraj“ (krajina, kde žili jeho literárni hobiti), ktorej by vládol kráľ ako Aragorn.

Z katolíckeho pohľadu by sa tu hodili azda dve poznámky: ak nie je národ katolícky, zaiste by malo byť povinnosťou kráľa viesť svoj ľud k pravej viere niekedy aj za cenu rastúcej opozície. Malý štát zas nedokáže vojensky dostatočne dobre ochrániť svoj ľud. Katolícke kráľovstvá boli typické svojou rozdrobenosťou a tým, že každý veľmož vo svojej župe či v grófstve vládol ako kráľ. A samotný kráľ bol skôr mediátorom medzi týmito veľmožmi.

V každom prípade ani J. R. R. Tolkien sa nevyhol otázke, ako potom vníma vládu zlých kráľov, ktorí pritom môžu vládnuť dlhé roky. Autor súhlasil, že aj takáto situácia môže nastať. Keďže človek je nedokonalý a poznačený dedičným hriechom, tak budú nedokonalé aj všetky jeho systémy spravovania spoločnosti. Napriek tomu vnímal monarchiu vo všeobecnosti ako najlepší možný systém: je legitímna, králi sú od

malička vychovávaní k patriotizmu a láske k národu, presne vieme kto nám vládne, národ a jeho kultúra sú chránené a nie pod útokom.

V národoch – i monarchiách – vždy budú ľudia ako Isildur či Boromir, ktorí sa nechali zlákať krásou a príťažlivosťou prsteňa; avšak alternatíva k monarchii je vo všetkých aspektoch horšia, keďže nedisponuje ani morálkou, ani tradíciou – a ako môžeme vidieť i my dnes – ani stabilitou.

Fikcia či realita?

Na záver ešte jedna zaujímavosť ohľadom Tolkiena a jeho ságy *Pán prsteňov*: autorka E. A. Bucchianeriová napísala zaujímavú štúdiu s názvom „*Pán prsteňov: apokalyptické proroctvá*“. V knihe prezentuje svoj názor, že celá sága je inšpirovaná katolíckymi proroctvami o príchode „Velkého francúzskeho monarchu“, ktorý opätovne privedie Francúzsko i Európu (a dokonca svet) ku katolíckej viere. O týchto proroctvách sme nakrútili aj jednu časť relácie 313 AD:

Podobne je to aj s príbehom v *Pánovi prsteňov*. Okrem prsteňa a Froda sa v ságe stretávame tiež s akýmsi tajomným cudzincom menom Aragorn – o ktorom sa ukáže, že je právoplatným kráľom krajiny zvanej Gondor. Gondoru dnes nevládnú jeho pôvodní králi, ale akýsi „zástupcovia“ a krajina pod nimi len smeruje k čoraz väčšiemu úpadku. Aragorn bude musieť zviest mnohé bitky, aby Gondor a s ním aj celú Stredozem zachránil pred nenásytným Sauronom – tyranom z Mordoru, ríše zla z východu – a sám nastúpil na trón ako právoplatný dedič.

Bucchianeriová si všíma, že prehistória Stredozeme bola inšpirovaná biblickým príbehom o potope. Zdá sa, že mnohé indície naznačujú, že doba, v ktorej sa Pán prsteňov odohráva, bola inšpirovaná týmito katolíckymi proroctvami. Okrem iného uvádza:

„Velký král bude ohováraný a zosmiešňovaný, ako bolo Kristovo kráľovstvo pred ukrižovaním; bude považovaný za „najopovrhovanejšieho z ľudí“ a bude musieť nosiť „plášť ohavnosti“; dokonca aj jeho niekoľko verných stúpcov bude vysmievaných rovnakým spôsobom, kým bude uznaný a prijatý jeho nárok na trón. V Pánovi prsteňov vidíme, že Aragorn trpí rovnaké trýznenie...“

Samozrejme, štáty, ktoré „Velký francúzsky kráľ“ po kataklizmatickej udalosti založí, budú katolícke monarchie.

URL adresa článku: <http://christianitas.sk/podla-tolkiena-je-katolicka-monarchia-ideálnou-formou-vlady/>